

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут механічної інженерії,
технологій та транспорту

Основи наукових досліджень

Методичні вказівки

до виконання практичних занять
з дисципліни

Основи наукових досліджень
підготовки здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня
освітньої програми «Автомобільний транспорт»

Затверджено
на засіданні кафедри
«Автомобільний
транспорт та галузеве
машинобудування»
Протокол № 8
від 24.02.2021 р

Чернігів НУ «Чернігівська політехніка» 2021

Основи наукових досліджень. Методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Основи наукових досліджень» підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня освітньої програми «Автомобільний транспорт»./ Укл.: Пасов Г.В., Мурашківська В.П., Следнікова О.С. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2021. – 52 с.

Укладачі:

Пасов Геннадій Володимирович
кандидат технічних наук, доцент
Мурашківська Віра Петрівна
старший викладач
Следнікова Олена Сергіївна,
кандидат технічних наук

Відповідальний за випуск:

Кальченко Віталій Іванович,
завідувач кафедри «Автомобільний
транспорт та галузеве
машинобудування»
доктор технічних наук, професор

Рецензент:

Кологойда Антоніна Вікторівна
кандидат технічних наук, доцент
кафедри «Автомобільний транспорт
та галузеве машинобудування»

ВСТУП

Методичні вказівки до практичних робіт з курсу «Основи наукових досліджень» призначені для студентів технічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Дисципліна повинна сформувати у здобувачів вищої освіти знання, практичні навички, необхідні при проведенні наукових досліджень.

Поняття «наука» включає в себе як діяльність, спрямовану на здобуття нового знання, так і результат цієї діяльності – суму здобутих наукових знань, що є основою наукового розуміння світу.

Науково-дослідна діяльність у вищих навчальних закладах України здійснюється на основі діючих Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Наукова діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітнього процесу й здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної та виробничої діяльності у системі вищої освіти.

В процесі навчання здобувач вищої освіти сформувавши плани наукової роботи, здійснює пошук літературних джерел і їх опрацювання, а згодом робить наукову роботу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

Визначення УДК

1.1 Мета роботи

Ознайомитись з УДК. Навчитися визначати УДК публікації.

1.2 Загальні теоретичні відомості

В Україні універсальна десяткова класифікація (УДК) є однією з найпоширеніших класифікаційних систем. Її використовують, переважно, бібліотеки вищих навчальних закладів, наукові, науково-технічні, медичні, сільськогосподарські та інші галузеві бібліотеки, інформаційні центри, видавництва тощо.

УДК – це міжнародна багатомовна класифікаційна система, що об'єднує всі галузі знань в єдиній універсальній структурі з загальною десятковою нотацією.

Таблиці УДК призначені для систематизації документів, пошуку інформації та організації фондів документів з усіх галузей знань у бібліотеках, видавництвах, інформаційних центрах тощо.

Міжнародним еталоном УДК є англomовна база даних Master Reference File (MRF), яка налічує близько 70 000 класифікаційних рубрик.

Книжковою палатою було підписано угоду з Консорціумом УДК (власником міжнародного англomовного еталона УДК MRF) і придбано ліцензію на підготовку й випуск таблиць УДК українською мовою. Незважаючи на колосальний понятійний обсяг матеріалу, проект реалізували у досить короткий термін: упродовж трьох років (1997-2000) було здійснено переклад таблиць, відредаговано текст рубрик УДК, узгоджено термінологію з галузевими фахівцями [12].

Оновлення УДК здійснюється щорічно, і це дає змогу підтримувати систему в актуальному стані та відображати всі зміни, події та явища, які відбуваються у світі.

Близько 130 держав світу використовують УДК (30 з них застосовують її як основну класифікаційну систему) [13]. Таблиці перекладено більше ніж на 50 мов (стандартний чи скорочений варіанти) [14].

В Україні з 2000 року використовують таблиці УДК українською мовою.

Вихідні відомості кожного видання повинні містити класифікаційний індекс УДК згідно з ДСТУ 4861:2007 «Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості».

Від 01 липня 2009 року набув чинності національний стандарт ДСТУ 6096:2009 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Універсальна десяткова класифікація. Структура, правила ведення та індексування» (наказ Держспоживстандарту України від 16 лютого 2009 року), який відповідає міждержавному стандарту ГОСТ 7.90 – 2007 «Система стандартів по информации, библиотечному и издательскому делу. Универсальная десятичная классификация. Структура, правила ведения и индексирования». Стандарт уведено вперше.

Наявність детально розробленої системи допоміжних таблиць визначників, здатність відображати нові поняття за допомогою розподілу рубрик від загального до конкретного також роблять систему УДК гнучкою. Це дає змогу багатоаспектно розкривати зміст матеріалів за допомогою комбінування індексів. Застосування визначників безмежно розширює можливості класифікації та відкриває нові для детального класифікування матеріалу.

УДК охоплює всі галузі людських знань. Її розділи органічно пов'язані між собою, і зміни одного розділу вимагають змін в інших розділах.

В основі структури УДК – принцип десяткових дробів. Для позначення рубрик застосовують арабські цифри, зрозумілі в усіх країнах,

що робить УДК загальнодоступною міжнародною системою. Десятковий принцип структури дає змогу безмежно розширювати її за допомогою приєднання нових цифрових позначень до існуючих, не змінюючи системи загалом.

Індекси УДК побудовані так, що кожна наступна цифра, що приєднується до індексу, не змінює попереднє значення, а лише уточнює, позначаючи конкретніше поняття.

Наприклад, індекс поняття «система PAL» 621.397.132.125 будують так:

6 Прикладні науки. Медицина. Техніка

62 Інженерна справа. Машинобудування. Техніка в цілому

621 Загальне машинобудування

621.3 Електрика. Електротехніка

621.39 Телекомунікація

621.397 Телевізійна техніка

621.397.1 (вільний)

621.397.13 Телебачення

621.397.132 Кольорове телебачення

621.397.132.1 Системи з одночасною передачею кольорів

621.397.132.12 Із спільним каналом для передачі сигналів основних кольорів

621.397.132.125 Системи зі зміною фази за рядками (PAL).

За таким самим ієрархічним принципом побудовано і допоміжні таблиці загальних та спеціальних визначників.

Таблиці УДК розподілені на основні та допоміжні. Крім того, до УДК належать алфавітно-предметний покажчик, методичні вказівки до багатьох розділів, а також знаки, за допомогою яких здійснюється побудова індексу.

Розподіл таблиць на основні та допоміжні базується на особливостях понять, які у них відображені.

Основна таблиця містить поняття з усіх галузей науки, техніки, мистецтва тощо.

До допоміжних таблиць належать поняття, що повторюються, спільні для всіх чи багатьох розділів (загальні визначники), або ті, що застосовані лише в одному розділі (спеціальні визначники).

Визначники використовують для подальшої деталізації індексу, відображаючи якісні характеристики документів або властивості предмета з певної точки зору, вони уточнюють, звужують ту чи іншу тему. Визначники приєднують до основного індексу за допомогою знаків (символів), характерних для конкретного визначника (крапка, дужки, дефіс, лапки тощо).

1.3 Визначення УДК

За десятковою системою всю сукупність знань розділено на десять основних класів:

0 Загальний клас

1 Філософія. Психологія

2 Релігія. Теологія (богослов'я)

3 Суспільні науки

4 (вільний з 1961 р.)

5 Математика. Природничі науки

6 Прикладні науки. Медицина. Техніка

7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт

8 Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство

9 Географія. Біографії. Історія

Клас 0 Загальний клас групує матеріали з питань організації наукової роботи, науково-технічної інформації, писемності, інформаційних

технологій, бібліографії й бібліотечної справи, журналістики тощо. Індокси цього класу використовуються для систематизації матеріалів загального характеру, що не належать до конкретної галузі.

У класі 1 Філософія. Психологія згруповано матеріал щодо історії філософії, сутності предмета, методів, категорій філософії, філософських систем і концепцій (ідеалізму, матеріалізму, соціалістичних учень, утопічного соціалізму, марксизму). Він компонує літературу з питань загальної психології, психології окремих видів діяльності, віку та статі, парапсихології, гіпнотизму, навіювання, психотехніки. Крім того, у класі 1 розміщено літературу з питань окультизму (алхімії, магії, астрології, гороскопів, спіритизму тощо), хоча частково ці поняття також відображено у класі 2.

Клас 2 Релігія. Теологія (богослов'я) містить матеріали з питань теорії, філософії, природи релігії, релігійної практики окремих релігій та релігійних систем від доісторичних до сучасних. Документи щодо релігійного права необхідно групувати в 2-74, а літературу про відносини між церквою та державою – в 2-67 та 322. Посилання до розділів класів 1, 3 не поодинокі й демонструють тісний зв'язок класів у висвітленні певних проблем (див. Основні таблиці).

Клас 3 Суспільні науки слугує для групування матеріалів щодо теорії та методології суспільних наук, статистики, демографії, соціології, політики, економіки, права, державного адміністративного управління, військової справи, соціальної допомоги та страхування, освіти та етнографії тощо.

Історія та історичні науки, економічна географія належать до класу 9, філологія – до класу 8, мистецтво та мистецтвознавство – до класу 7, філософія і філософські науки, що мають загальне методологічне значення, – до класу 1.

Клас 5 Математика. Природничі науки відображає науки, об'єктом дослідження яких є природа, з метою подальшого практичного використання результатів цих досліджень.

У більшості природничих наук є загальновизнані традиційні класифікації, такі, як періодична система хімічних елементів Д. І. Менделєєва або систематика в ботаніці та зоології. Оскільки ці системи мають не тільки суто наукову цінність і значення, а й широко застосовуються для систематизації документів, їх використовують і в УДК.

Клас 5 висвітлює питання теоретичного характеру, дослідження загальних законів фізики, хімії, біології тощо. Дослідження явищ природи може відбуватись у вигляді поставленого експерименту, але його здійснюють не у виробничих умовах, а в межах плану науково-дослідних робіт інститутів або інших наукових організацій.

Клас 5 тісно пов'язаний з класом 6.

Клас 6 Прикладні науки. Медицина. Техніка відображає питання технології різних галузей промисловості, виробничі процеси, конструкцію обладнання, роботу транспорту і транспортних засобів, сільське господарство. У цьому класі згруповано матеріали щодо практичного використання загальних законів фізики, хімії, біології тощо з метою отримання необхідних для життя людини матеріалів і продуктів, використання природних багатств та інше. Коли за змістом та характером документа неможливо визначити, з якої точки зору (наукової чи прикладної) розглянуто питання, необхідно керуватися методичними вказівками, наведеними у відповідних розділах таблиць. У суперечливих питаннях рекомендується дублювати документ.

Класи 7/9 об'єднують мистецтво та гуманітарні науки: філологію (мовознавство, література, літературознавство), географію, історію.

Розділи класу 7 Мистецтво. Декоративно-прикладне мистецтво. Ігри. Спорт тісно пов'язані з іншими класами і розділами. Так, розділ 72

Архітектура – з розділами 624/628 та 69 Будівельна промисловість. У 72 групують матеріали з проектування споруд у поєднанні їхнього внутрішнього змісту та призначення з мистецтвом зовнішнього оформлення. Техніка будівельних робіт, будівництво загалом до розділу 72 не належить.

Клас 8 Мова. Мовознавство. Художня література. Літературознавство складений відповідно до Таблиці Іс Загальні визначники мови. Відсутні в класі 8 індекси створюють за допомогою визначників з Таблиці Іс із заміною знака рівності крапкою.

Клас 9 Географія. Біографії. Історія містить матеріали з питань археології, географічних та історичних наук тощо.

Кожен з цих класів поділено на десять розділів, які, у свою чергу, поділяються на десять підрозділів тощо.

УДК можна визначити за допомогою класифікатора за посиланням: [15] або ін. [16, 17].

Для полегшення читання і для кращої наочності після кожного третього знака ставиться крапка.

На прикладі розберемо визначення УДК для шліфування.

6 – Прикладні науки. Медицина. Техніка.

65 – Керування підприємствами. Організація підприємствами, торгівлі і транспорту.

656 – Транспортне обслуговування. Організація і управління перевезеннями. Поштовий зв'язок.

656.1 – Експлуатація наземного безрейкового транспорту. Рух по вулицям і дорогам.

656.13 – Організація і експлуатація автомобільного транспорту. Рух автомобілів. Загальні питання.

656.131 – Експлуатація легкових автомобілів загального користування.

656.131.2 – Експлуатація автомобілів-таксі.

Крім ієрархії, в УДК використано метод фасетного аналізу. Прикладом слугує побудова розділу 667.6 Покриття і технологія їхнього нанесення. Лакофарбові засоби. Оліфи. Лак, який підрозділяється за фасетами:

667.633 Покриття за складом

667.634 Покриття за способами нанесення

667.635 Покриття за засобами висушування

667.636 Покриття за типом підкладки

667.637 Покриття за їх властивостями і використанням

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

Пошук літературних джерел

2.1 Мета роботи

Навчитися шукати публікації за заданою темою.

2.2 Загальні теоретичні відомості

Наукова стаття – один із основних видів публікацій. Вона містить виклад проміжних або кінцевих результатів наукового дослідження, висвітлює конкретне окреме питання за темою дисертації, фіксує науковий пріоритет автора, робить її матеріал надбанням фахівців.

Тези (гр. *thesis* – положення, твердження) – це коротко, точно, послідовно сформульовані основні ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці.

Тези доповіді – це опубліковані до початку наукової конференції матеріали, що містять виклад основних аспектів наукової доповіді. Вони фіксують науковий пріоритет автора, містять матеріали, не викладені в інших публікаціях.

Огляд літератури по темі дослідження це важлива і обов'язкова частина кожної наукової роботи. Літературний огляд допомагає привести теоретичну базу дослідження, дати оцінку опрацьованості теми, обґрунтувати вибір напрямку дослідження. Огляд літератури може бути включений до вступу або бути окремим розділом статті. Також є оглядові статті. Оглядова стаття – це стаття, в якій проведено аналіз публікації за певною темою.

Пошук статей можна здійснювати по темі, ключовим словам, авторам, УДК, журналам в різних пошукових системах, таких, як: Google Scholar, BASE, OAIster, FreeFullPDF, Microsoft Academic SearchRefSeek і ін. [18, 19].

2.3 Пошук публікацій

Google Scholar [20] – інформаційно-пошукова система, орієнтована на пошук наукової літератури за різними галузями знань та за різними джерелами, включаючи рецензовані статті, дисертації, книги, реферати і звіти, що опубліковані видавництвами наукової літератури, професійними асоціаціями, вищими навчальними закладами та іншими науковими організаціями; модифікація Google.

BASE [21] – одна з найбільш об'ємних пошукових систем у світі, особливо для академічних веб-ресурсів. BASE зберігає понад 240 мільйонів документів від понад 8000 видань. Ви можете отримати доступ до повних текстів близько 60% проіндексованих документів безкоштовно (відкритий доступ). BASE керується бібліотекою університету Bielefeld.

OAIster [22] – зведений каталог мільйонів записів, представляє відкритий доступ до цифрових ресурсів. OAIster «збирає» описову інформацію (метадані) з колекції відкритого доступу по всьому світу, використовуючи OAI-PMH (the Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting).

FreeFullPDF [23] – пошукова система електронних ресурсів в галузі медицини, біології, хімії, фізики, матеріалознавства та економіки. Надає доступ до більш ніж 80 млн. наукових статей, патентів у вільному доступі. Глибина архіву – 10 років.

Microsoft Academic Search [24] – науковий пошуковий портал від Microsoft Corporation, який було розроблено для того, щоб дослідити зв'язки між вченими, науковцями, студентами та їх науковими дослідженнями.

RefSeek [25] – пошукова система для студентів та дослідників, проводить пошук серед веб-сторінок, книг, енциклопедій, журналів і газет.

Для пошуку публікацій в Google Академії скористаємось посиланням [20].

Можемо робити пошук за ключовими словами або УДК, або за автором (рис. 2.1).

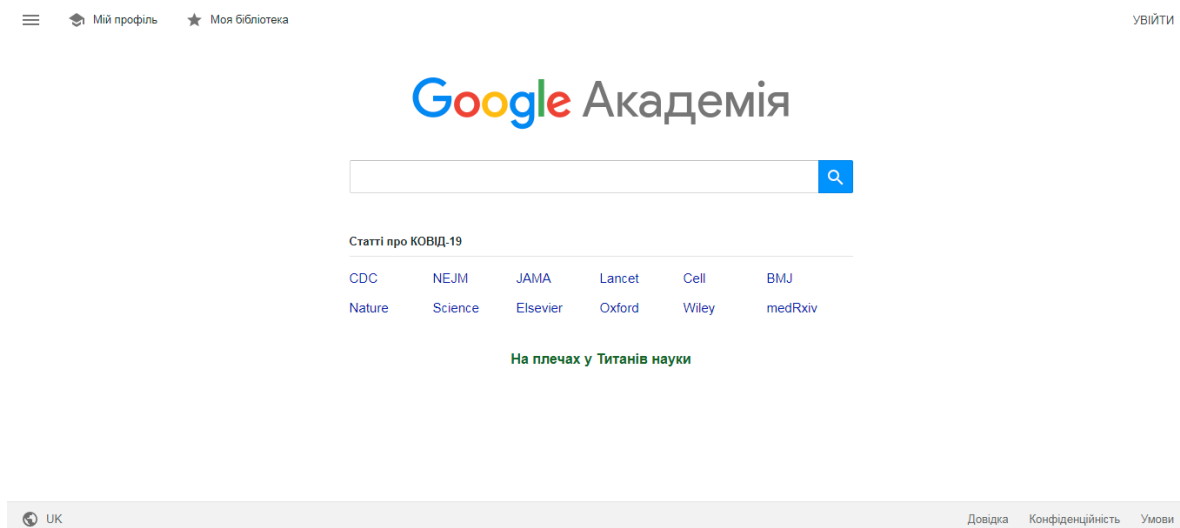

Рисунок 2.1 – Пошук публікацій в Google Академії

Для прикладу введемо «УДК 656.131.2», отримаємо результат, можемо ввести фільтр по датам публікації (рис. 2.2).

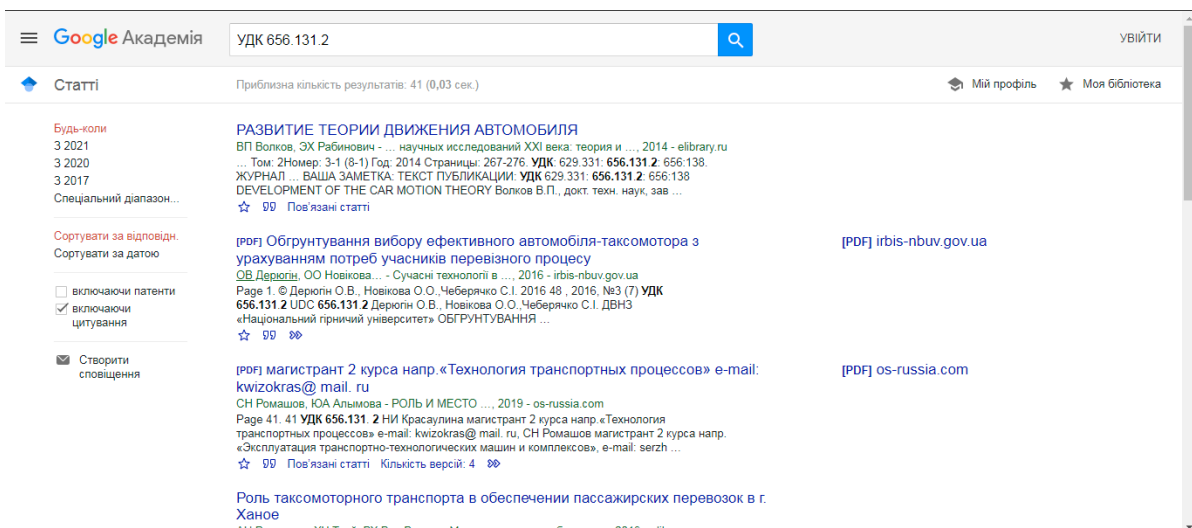

Рисунок 2.2 – Результати пошуку публікацій в Google Академії

Або можна відкрити розширений пошук (рис. 2.3). Меню → розширений пошук.

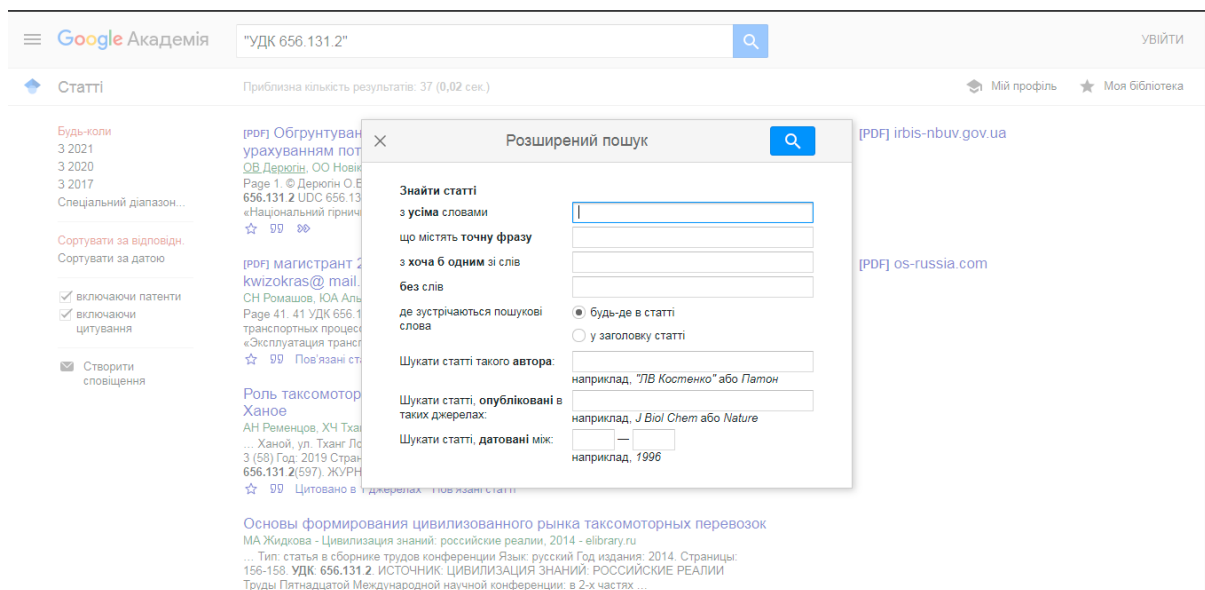

Рисунок 2.3 – Розширений пошук

Для пошуку статей в BASE можна скористатися посиланням [21].

Можемо робити пошук за ключовими словами або за автором (рис. 2.4).

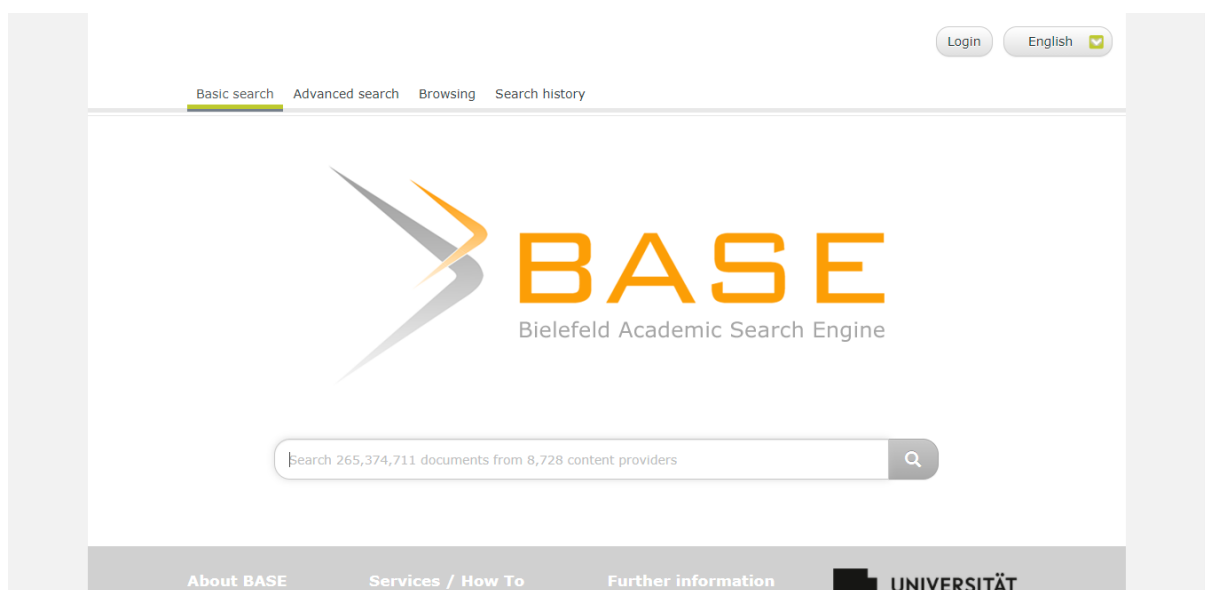

Рисунок 2.4 – Пошук статей в BASE

Для прикладу введемо «Експлуатація автомобілів-таксі», отримаємо результат, можемо ввести фільтр по датам публікації (рис. 2.5).

Або можна використати детальний пошук (рис. 2.6). Меню → детальний пошук.

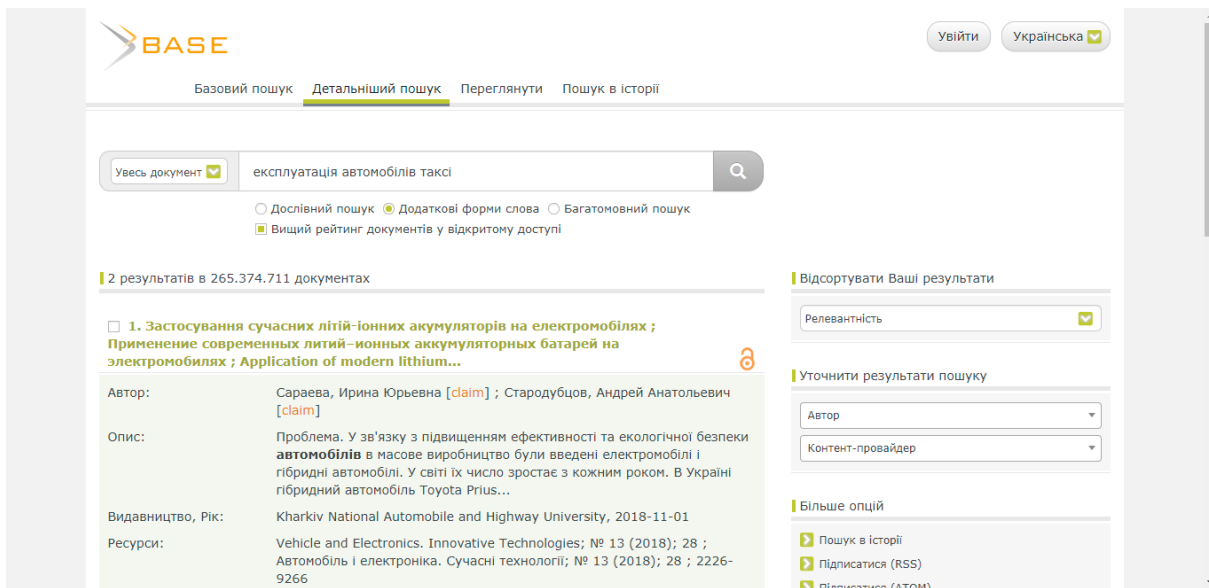

Рисунок 2.5 – Результати пошуку статей в BASE

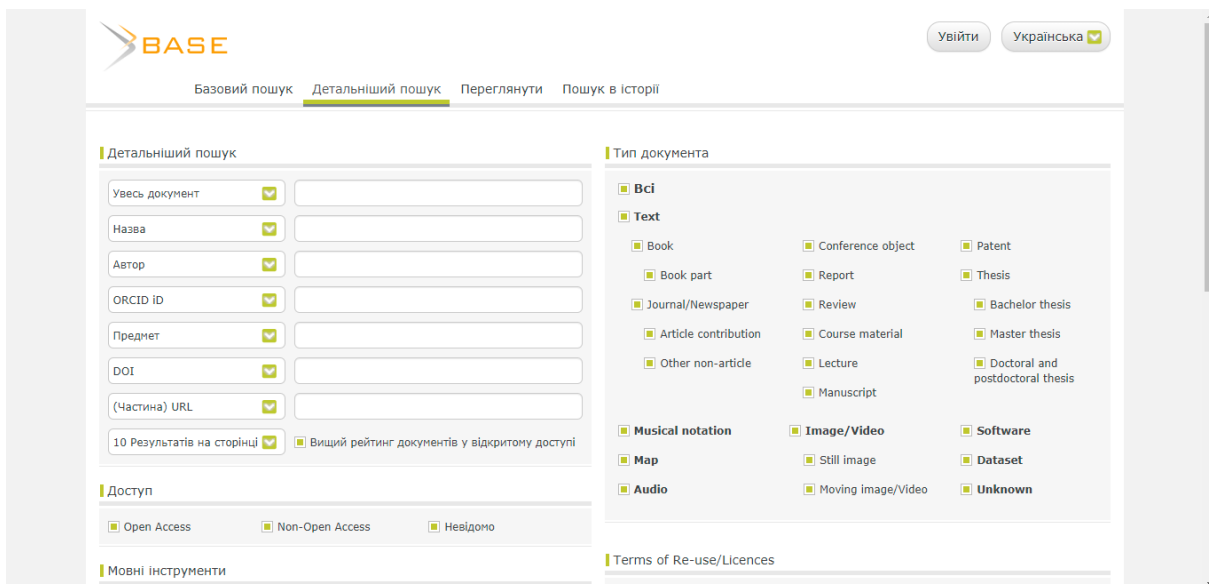

Рисунок 2.6 – Розширений пошук в BASE

Пошук в інших базах здійснюється аналогічно [19].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

Пошук літературних джерел в міжнародних наукометричних базах даних

3.1 Мета роботи

Навчитися шукати публікації за заданою темою у відомих міжнародних наукометричних базах даних.

3.2 Загальні теоретичні відомості

Міжнародні наукометричні бази даних і індекси цитування в сучасному науковому світі грають важливу роль як джерела інформації про найбільш значимі досягнення світової науки і технологій, без вивчення яких в теперішній час неможливо почати ні одне наукове дослідження, а також про найбільш авторитетні періодичні і інші видання, що є основними джерелами знань про важливі дослідження науки і технології. Тому в останній час все більше науковців публікують наукові результати у відомих міжнародних наукометричних базах даних, яких є кілька десятків, але найбільш відомими і авторитетними з яких англомовні бази Scopus та Web of Science.

Міжнародні наукометричні бази даних Web of Science компанії Clarivate Analytics (раніше до середини 2016 року Web of Science входила в склад компанії Thomson Reuters) і Scopusвидавництва Elsevier – головні інформаційні системи для оцінки продуктивності наукової діяльності країн, організацій і окремих вчених міжнародного значення.

В якості оцінки публікацій застосовуються якісні (статичні) методи аналізу цитувань. Наукометричні і бібліометричні дослідження основані на цих інформаційних системах. Наукові області, які вивчають документальні потоки кількісними методами, це бібліометрія і наукометрія.

Міжнародна наукометрична база даних Web of Science включає на сьогоднішній день вісім баз даних, з них чотири індексують журнали:

Science Citation Index Expanded, Social Science Citation Index, Arts and Humanity Citation Index та Emerging Sources Citation Index. Дані оновлюються щотижнево. Відомий всьому світу основний бібліометричний індикатор – імпакт-фактор (impact-factor) визначається тільки для журналів, що включені в дві перші з чотирьох баз даних (Science Citation Index Expanded, Social Science Citation Index). Для гуманітарних журналів, включених до Arts and Humanity Citation Index, імпакт-фактор не розраховується, які для нової Emerging Sources Citation Index, запущеної в листопаді 2015 року.

У сукупності в усі чотири бази даних Web of Science в даний час включено 17 000 журналів, проте для вибору цільового видання цікаві перші три бази даних, що включають 12 500 журналів. Ці журнали вважаються найбільш авторитетними і в основному мають імпакт-фактор. Практично всі журнали цих трьох головних баз даних, за винятком невеликого числа видань (не більше п'ятдесяти), входять в Scopus. Класифікатор Web of Science Subject Categories охоплює понад 250 предметних рубрик.

Міжнародна наукометрична база даних Scopus – це цілісна, нероздільна система, багатофункціональний інформаційний масив, який охоплює всі галузі науки і технологій. Класифікатор Scopus – ASJC (All Science Journals Classification) містить 27 кодів – базових тематичних галузей, всього – 334 розділи і підрозділи. Оцінку журналів Scopus здійснює за допомогою «кошика метрик». У цьому кошику головними бібліометричними індикаторами вважаються SNIP, SJR і Cite Score. На сьогоднішній день Scopus індексує 22 000 журналів з 5 000 різних видавництв світу. Оновлення в ньому відбувається щодня.

Подивитись детальну інформацію щодо міжнародних наукометричних баз даних можна за посиланням [26].

3.3 Пошук публікацій

Для пошуку статей в міжнародній наукометричній базі даних Scopus скористаємось посиланням [27].

Можемо робити пошук за ключовими словами або за журналом, або за автором (рис. 3.1).

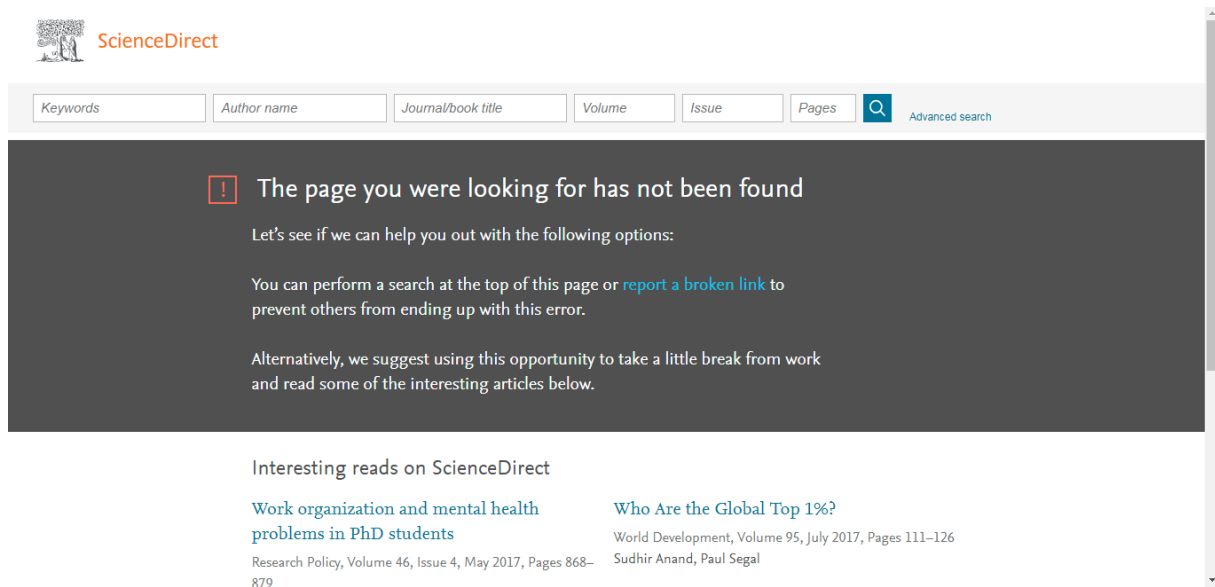

Рисунок 3.1 – Пошук статей в базі даних Scopus

Для прикладу введемо «car rotary engine», отримаємо результат, можемо ввести фільтр по датам публікації (рис. 3.2).

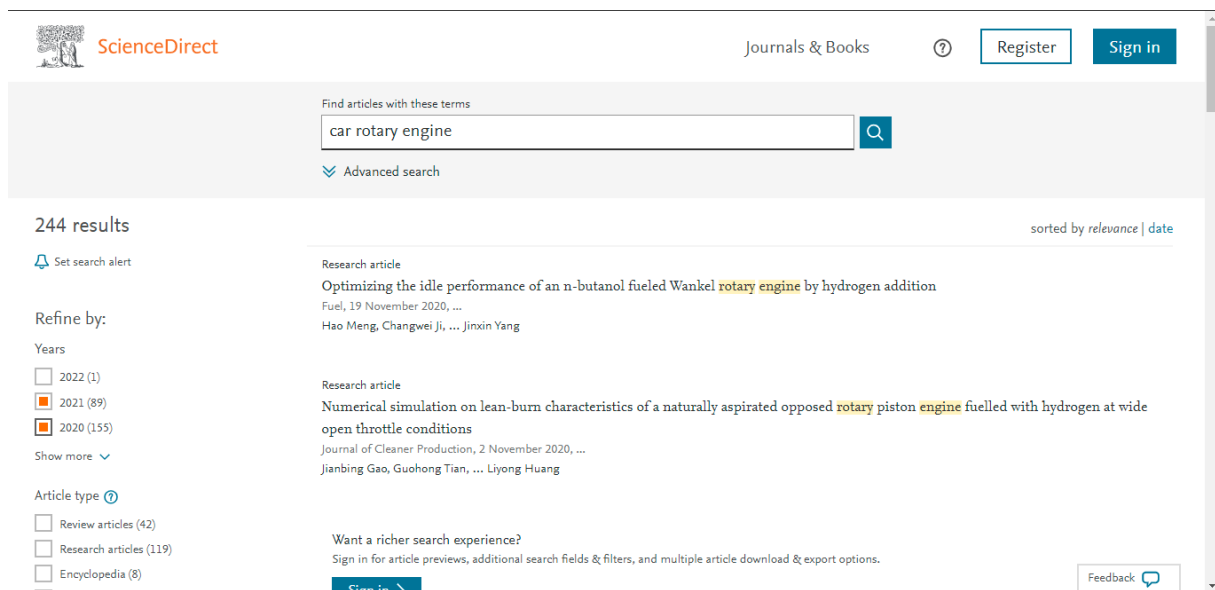
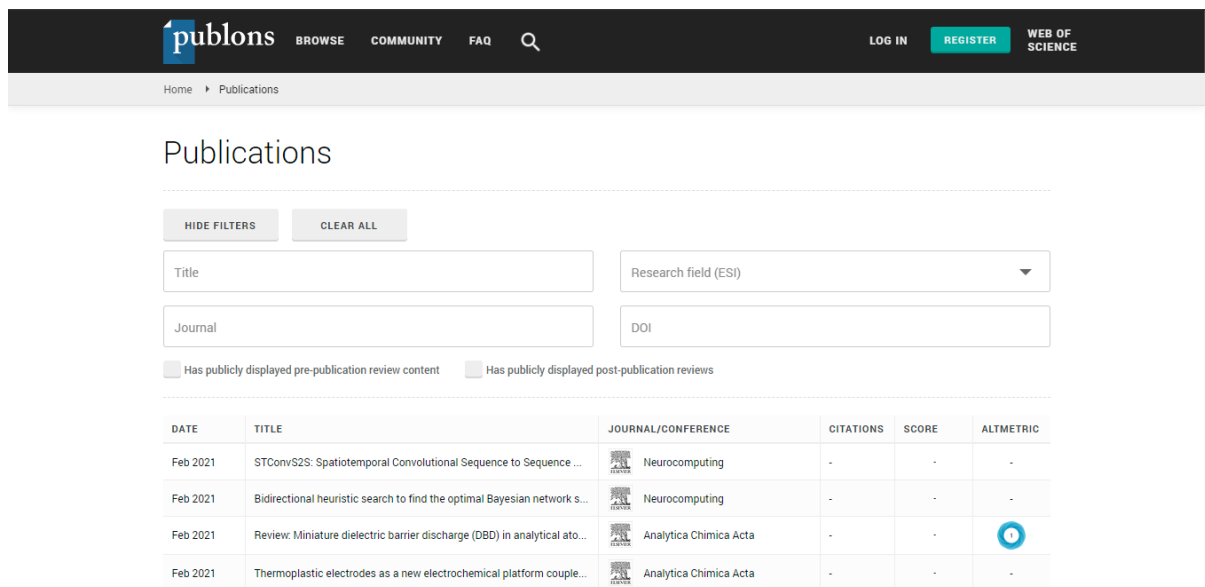

Рисунок 3.2 – Результати пошуку статей в базі даних Scopus

Для пошуку статей в міжнародній наукометричній базі даних Web of Science скористаємось посиланням [28].

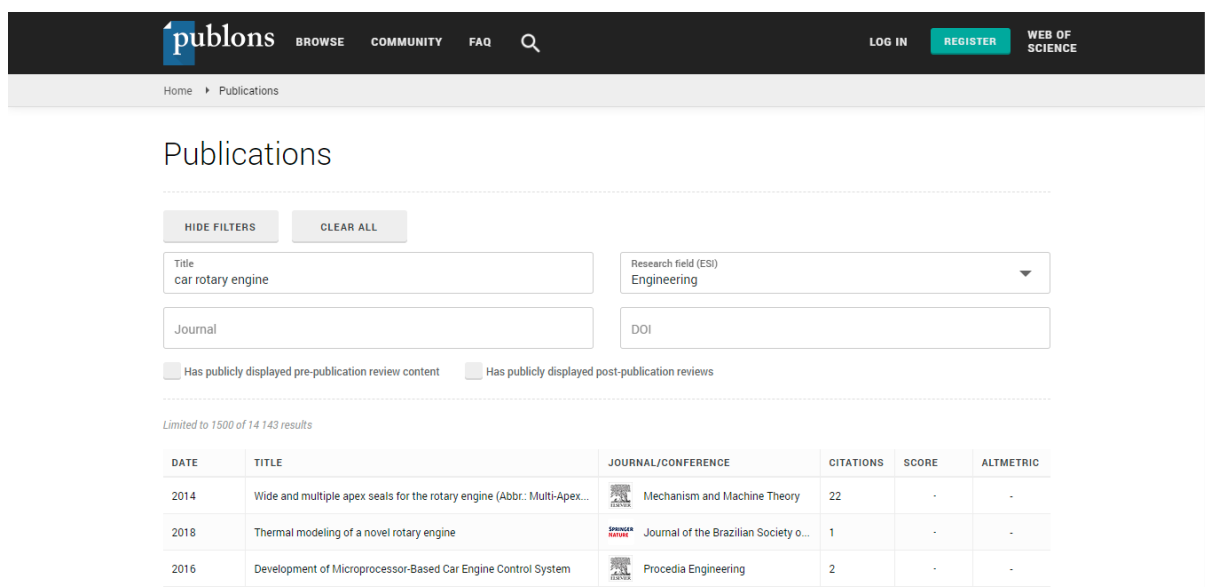
Можемо робити пошук за ключовими словами або за журналом, або за автором (рис. 3.3).

The screenshot shows the Publons search interface. The header includes the Publons logo, navigation links (BROWSE, COMMUNITY, FAQ), and user options (LOG IN, REGISTER, WEB OF SCIENCE). The main content area is titled 'Publications' and features a search filter section with 'Title' and 'Journal' input fields, a 'Research field (ESI)' dropdown menu, and a 'DOI' input field. Below the filters are two checkboxes: 'Has publicly displayed pre-publication review content' and 'Has publicly displayed post-publication reviews'. The search results are displayed in a table with columns: DATE, TITLE, JOURNAL/CONFERENCE, CITATIONS, SCORE, and ALTMETRIC. The results show four entries from February 2021, all with zero citations and scores.

DATE	TITLE	JOURNAL/CONFERENCE	CITATIONS	SCORE	ALTMETRIC
Feb 2021	STConvS2S: Spatiotemporal Convolutional Sequence to Sequence ...	Neurocomputing	-	-	-
Feb 2021	Bidirectional heuristic search to find the optimal Bayesian network s...	Neurocomputing	-	-	-
Feb 2021	Review: Miniature dielectric barrier discharge (DBD) in analytical ato...	Analytica Chimica Acta	-	-	1
Feb 2021	Thermoplastic electrodes as a new electrochemical platform couple...	Analytica Chimica Acta	-	-	-

Рисунок 3.3 – Пошук статей в базі даних Publons

The screenshot shows the Publons search interface with search results for 'car rotary engine'. The header and filter section are identical to the previous screenshot. The search results are displayed in a table with columns: DATE, TITLE, JOURNAL/CONFERENCE, CITATIONS, SCORE, and ALTMETRIC. The results show three entries from 2014, 2018, and 2016, with citation counts of 22, 1, and 2 respectively. A note indicates 'Limited to 1500 of 14 143 results'.

DATE	TITLE	JOURNAL/CONFERENCE	CITATIONS	SCORE	ALTMETRIC
2014	Wide and multiple apex seals for the rotary engine (Abbr.: Multi-Apex...	Mechanism and Machine Theory	22	-	-
2018	Thermal modeling of a novel rotary engine	Journal of the Brazilian Society o...	1	-	-
2016	Development of Microprocessor-Based Car Engine Control System	Procedia Engineering	2	-	-

Рисунок 3.4 – Результати пошуку статей в базі даних Publons
Пошук в інших базах здійснюється аналогічно [26].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

Тези конференції

4.1 Мета роботи

Ознайомитись з написанням тез та їх представленням на конференції.

4.2 Загальні теоретичні відомості

Наукова робота пов'язана з розробкою нових ідей а також їх публікацією, виступами на конференціях.

Як правило, першим досвідом наукової публікації для починаючого дослідника (здобувача вищої освіти) є не стаття, а коротка публікація (тези конференції). Тези коротко відображають основні думки наукової праці здобувача вищої освіти.

Тези повинні розкривати суть роботи, зацікавити слухачів. Тези звичайно видаються до початку конференції й дозволяють ознайомитися з ними до прослуховування доповіді на конференції.

Час доповіді повинен бути до 10-15 хвилин. У доповіді повинна бути розкрита суть проведеної роботи. Зазвичай для наочності готується презентація, яка допомагає доповідачу краще донести суть наукової роботи.

Тези можуть публікуватися одноосібно або мати декілька авторів. Здобувач вищої освіти консультується щодо написання тез і доповіді з науковим керівником.

Правила оформлення тез доповідей визначає оргкомітет конференції; їх включають в інформаційні повідомлення, що надсилають майбутнім учасникам конференції та виставляють на сайті конференції. Вимоги щодо оформлення потрібно точно виконувати.

За результатами розгляду тез доповідей Організаційний комітет ухвалює рішення про включення доповіді в програму роботи конференції та публікацію тези чи доповіді у збірнику матеріалів конференції.

Участь у конференції може бути заочна (з публікацією тез в збірнику без виступу) або очна (з виступом).

Обсяг тез може бути в межах 1-2 сторінок. Теза здобувачів вищої освіти обов'язково повинна містити заголовок, прізвища авторів, наукового керівника, основну частину, висновки.

4.3 Вимоги до написання тез [29]

Оформлення тез розглянемо на прикладі вимог для всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Новітні технології у науковій діяльності та навчальному процесі» Національного університету «Чернігівська політехніка».

Теза повинна відповідати тематичному спрямуванню збірника тез доповідей. Необхідно обрати секцію та підсекцію, до якої відносяться тези.

Обсяг – до 2 повних сторінок формату А4.

Поля повинні дорівнювати: верхнє, нижнє, праве, ліве – 2 см, шрифт – TimesNewRoman, 12 пт. Міжрядковий інтервал – 1,0. Абзац – 1,0 см.

В лівому верхньому куті вказується УДК.

Назва доповіді (великими літерами напівжирним шрифтом) вказується в центрі.

Через один рядок наводяться прізвище та ініціали авторів напівжирним шрифтом, (для студентів вказується група, для наукового керівника: прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання).

Далі – назва закладу (курсивними літерами), після вільного рядка починається текст доповіді.

В кінці тексту через один рядок – Список використаних джерел (розмір шрифту – 12 пт).

Список використаних джерел оформлюється за вимогами ДСТУ 8302: 2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

Приклад оформлення тез доповідей

Секція: НАЗВА
Підсекція: НАЗВА

УДК 621.43.01

ДОСЛІДЖЕННЯ РОБОТИ ДВИГУНІВ ВНУТРІШНЬОГО ЗГОРАННЯ

Іваненко І.І., здобувач вищої освіти, гр. МАТн-201
Науковий керівник: **Петренко П.П.**, к.т.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

Текст.....

Список використаних джерел

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

Оформлення статей

5.1 Мета роботи

Ознайомитись з вимогами до написання статті.

5.2 Загальні теоретичні відомості

Для майбутнього фахівця, науковця дуже важливим вміння підготувати наукову публікацію. Наукова стаття – один із основних видів публікацій. Вона містить виклад проміжних або кінцевих результатів наукового дослідження, висвітлює конкретне окреме питання, фіксує науковий пріоритет автора, робить її матеріал надбанням фахівців.

Головними функціями публікації є оприлюднення результатів наукової роботи, встановлення пріоритету автора.

Обсяг наукової статті – 6-12 сторінок (0,5-0,7 друк. арк.).

Рукопис статті, як правило, має містити повну назву роботи, прізвище та ініціали автора (ів), анотацію, основну частину, список використаної літератури.

Наукова стаття подається до редакції в завершеному вигляді відповідно до вимог журналу. Вона не повинна бути опублікована чи надіслана до розгляду редакцій інших журналів.

Стаття приймається редакцією журналу після чого проходить рецензування, якщо є зауваження їх надсилають автору після виправлення статті її приймають.

Видання можуть бути друкованими, електронними, категорія видання А, Б, В при публікації на території України та закордонними.

Категорія А присвоюється науковим виданням, які включені до міжнародних наукометричних баз даних Web of Science Core Collection та/або Scopus.

Категорія Б присвоюється іншим науковим фаховим виданням, які відповідають певним вимогам, прийнятим у світовій практиці, та які включені до інших (окрім зазначених вище) профільних міжнародних наукометричних баз даних.

Категорія В присвоюється всім науковим фаховим виданням, що включені до переліку на день затвердження цього порядку наказами МОН, а також може присвоюватися виданням, котрі були вилучені з категорії А або категорії Б, на термін два роки.

Статті, що входять до міжнародних наукометричних баз даних це статті в журналах, включених до баз даних Web of Science Core Collection та/або Scopus.

ISSN (International Standard Serial Number) – міжнародний стандартний номер періодичного друкованого та/або електронного видання, він використовується для ідентифікації видання. Складається з 8 цифр.

DOI (digital object identifier) – цифровий ідентифікатор об'єкта, який присвоюється науковим статтям і збірникам.

5.3 Вимоги до написання статей [30]

Вимоги до оформлення статті розглянемо для публікації у науковому журналі «Технічні науки та технології» Національного університету «Чернігівська політехніка», який відноситься до категорії «Б» (відповідно до наказу МОН України від 13.07.2015 р. № 747. Додаток 6 до наказу Міністерства освіти і науки України від 07.05.2019 № 612).

Наукова стаття повинна відповідати тематичному спрямуванню наукового журналу «Технічні науки та технології» і сучасним тенденціям розвитку науки у відповідній галузі.

У науковому журналі «Технічні науки та технології» публікуються статті за тематичними рубриками.

Стаття до редакції подається однією з трьох мов: українська, російська, англійська. У разі подання статті англійською мовою обов'язкове надання перекладу статті українською мовою (або російською).

Текст статті набирається з використанням комп'ютерних текстових редакторів Word. Параметри сторінки повинні бути такими: формат А4 (210×297 мм). Поля: верхнє, нижнє та бокові – 25 мм. Верхній і нижній колонтитули, а також номери сторінок не вводити. Текст повинен бути вирівняний по ширині аркуша.

Усі структурні елементи статті надаються шрифтом Times New Roman, інтервал між рядками – 1,0 (одинарний). Основні структурні елементи статті та вимоги до їх оформлення наведено в таблиці 5.1.

Структура статті та основні вимоги до оформлення її структурних елементів.

Структура статті повинна містити наступні елементи:

- УДК (універсальна десяткова класифікація);
- Ім'я та прізвище автора (ів);
- Заголовок (назва) статті;
- Структурована анотація;
- Ключові слова;
- Основний текст статті;
- Список використаних джерел;
- References;
- Відомості про авторів.

Заголовок статті повинен бути інформативним, відображати сутність поданих у статті матеріалів досліджень та чітко відповідати тематичній рубриці журналу, до якої автор (и) подає статтю. У заголовках статей можна використовувати тільки загальноприйняті терміни та, по можливості, треба уникати застосування скорочень.

Таблиця 5.1 – Структура статті

Якщо стаття українською мовою	Якщо стаття англійською мовою	Якщо стаття російською мовою	Вимоги до оформлення
УДК	UDC	УДК	12 пт, курсив, вирівнювання по лівому краю без абзацу.
Ім'я та прізвище автора (ів) українською мовою	Ім'я та прізвище автора (ів) англійською мовою Name (s) of the author (s) in English	Имя и фамилия автора (ов) на русском языке	12 пт, курсив, розміщення по центру, без абзацного відступу, курсив) (якщо авторів декілька, то імена та прізвища записуються в один рядок)
Назва статті українською мовою	Назва статті англійською мовою The title of the article in English	Название статьи на русском языке	12 пт, прописними напівжирними літерами, вирівнювання по центру без абзацу Назва – не більше 10 слів; не повинна містити аббревіатур
Анотація структурована українською мовою	Анотація структурована англійською мовою The abstract is structured in Ukrainian	Аннотация структурированная на русском языке	9 пт, курсив; вирівнювання по ширині, абзац – 0,63 см
Ключові слова українською мовою	Ключові слова англійською мовою Keywords	Ключевые слова на русском языке	9 пт, курсив, вирівнювання по ширині, абзац – 0,63 см. Кількість ключових слів – 5–10. Розділяються крапкою з комою
Основний текст	Основний текст Basic text	Основной текст	12 пт, вирівнювання по ширині, абзац – 0,63 см
Список використаних джерел	Список використаних джерел References	Список использованных источников	Заголовок: 12 пт, напівжирний, по центру, без абзацу. Список: 11 пт, вирівнювання по ширині, абзац – 0,63 см
References	References References (in language original)	References	Заголовок: 12 пт, напівжирний, по центру, без абзацу. Список: 11 пт, вирівнювання по ширині, абзац – 0,63 см

Структурована анотація призначена для скороченого, компактного та максимально інформативного відображення матеріалів досліджень, представлених у статті. Відповідно структурована анотація повинна становити 1800–2000 (не більше) знаків з пробілами. Анотацію не потрібно розміщувати на окремому листі.

Структурні елементи анотації:

- Актуальність теми дослідження (Urgency of the research);
- Постановка проблеми (Target setting);
- Аналіз останніх досліджень і публікацій (Actual scientific researches and issues analysis);
- Виділення недосліджених частин загальної проблеми (Uninvestigated parts of general matters defining);
- Постановка завдання (The research objective);
- Виклад основного матеріалу (стисло) (The statement of basic materials);
- Висновки відповідно до статті (Conclusions).

Елементи структурованої анотації повинні стисло вміщувати та відображати сутність матеріалів наведених у відповідних структурних елементах статті. Вимоги до викладення матеріалів та формулювання тексту елементів структурованої анотації наведено в таблиці 5.2.

Формулюючи складові елементи структурованої анотації, при особистій авторській перевірці їх на логічність та змістовність, необхідно щоб кожен структурний елемент анотації містив чітку відповідь на питання, наведені в 3-й колонці таблиці 5.2.

Ключові слова наводяться після структурованої анотації мовою, якою викладена структурована анотація. Ключові слова повинні містити не менше п'яти слів або словосполучень, з відокремленням їх одне від одного крапкою з комою. Ключові слова не повинні повторювати назви статті.

Після ключових слів (кожною з мов) необхідно вказувати загальну кількість таблиць, рисунків та використаних джерел.

Таблиця 5.2 –Вимоги до викладення матеріалів та формулювання тексту елементів структурованої анотації

Назва структурного елементу анотації	Вимоги формулювання тексту елементів структурованої анотації	Питання для авторської самоперевірки коректності викладення елемента структурованої анотації
1	2	3
Актуальність теми дослідження	Актуальність повинна відображати важливість, практичне значення, теми дослідження, відповідність сучасним потребам певної галузі науки і техніки, перспективам і тенденціям її розвитку	1) Чому тема (задача, проблема), якій присвячена стаття, є на сьогодні актуальною? 2) Для якої галузі науки і техніки висвітлена в роботі тема (задача, проблема) є актуальною?
Постановка проблеми	Описується проблема (задача), якій присвячене дослідження, важливість і актуальність її вирішення для певної галузі науки і техніки, зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями	1) У чому полягає проблема (задача) дослідження? 2) Для чого необхідно вирішити проблему (задачу), якій присвячене дослідження, викладене в цій статті?
Аналіз останніх досліджень і публікацій	Стисло і конкретно зазначається проблематика (тематика) проаналізованих робіт, в яких започатковано вирішення цієї проблеми (задачі) та на які спирається автор	1) На яку конкретно проблематику (тематику) були проаналізовані останні дослідження і публікації?
Виділення недосліджених частин загальної проблеми	На основі аналізу останніх досліджень і публікацій виділяються раніше не вирішені частини проблеми (задачі), якій присвячена стаття	1) Що конкретно на сьогодні не досліджено або залишилось не вирішеним у проблемі (задачі), якій присвячена стаття?

Продовження таблиці 5.2

1	2	3
Постановка завдання (Мета статті)	Формулюється мета й основні завдання, які передбачається вирішити в статті з чітким формулюванням корисності (ефекту) від досягнення мети і поставлених завдань статті.	1) Яка мета цієї роботи? 2) Який передбачається досягти конкретний кінцевий результат у роботі? 3) Яка користь (для чого?) від досягнення мети і вирішення поставлених завдань статті?
Виклад основного матеріалу (стисло)	Стисло й чітко описується послідовність вирішення поставлених у роботі завдань, методи та засоби, за допомогою яких досягнуто наукові результати в цій статті. Коротко описуються основні, найбільш цінні наукові результати, отримані в роботі.	1) Які методи, методики, засоби використано в роботі? 2) Як і які найбільш цінні наукові результати отримано в роботі ?
Висновки відповідно до статті	Стисло і чітко формулюються отримані в роботі основні, найбільш цінні наукові результати з позиції їх новизни і практичного використання в конкретній галузі науки і техніки. Висновки до статті повинні безпосередньо корелюватися з тим, що викладено в Постановці завдання (Мета статті)	1) Які основні наукові результати, отримані в роботі? 2) Яке практичне застосування мають наведені в статті наукові результати? 3) Сформульовані у висновках наукові результати безпосередньо свідчать про досягнення мети і вирішення поставлених завдань статті ?

Основний текст статті обов'язково повинен містити такі необхідні елементи:

- актуальність теми дослідження (Urgency of the research);
- постановка проблеми (Target setting);

- аналіз останніх досліджень і публікацій (Actual scientific researches and issues analysis);

- виділення недосліджених частин загальної проблеми (Uninvestigated parts of general matters defining);

- постановка завдання (The research objective);

- виклад основного матеріалу (стисло) (The statement of basic materials);

- висновки відповідно до статті (Conclusions).

Вимоги до викладення матеріалів та формулювання тексту структурних елементів статті наведено в таблиці 5.3.

Формулюючи складові елементи статті, при особистій авторській перевірці їх на логічність та змістовність, необхідно щоб кожен структурний елемент статті містив чітку відповідь на питання, наведені в 3-й колонці таблиці 5.3.

Таблиця 5.3 – Вимоги до викладення матеріалів та формулювання тексту структурних елементів статті

Назва структурного елемента статті	Вимоги формулювання тексту структурних елементів статті	Питання для авторської самоперевірки коректності викладення структурного елемента статті
1	2	3
Актуальність теми дослідження	Актуальність повинна відображати відповідність, важливість, практичне значення, теми дослідження сучасним потребам певної галузі науки і техніки, перспективам і тенденціям її розвитку	1) Чому тема (задача, проблема), якій присвячена стаття, є на сьогодні актуальною? 2) Для якої галузі науки і техніки висвітлена в роботі тема (задача, проблема) є актуальною?
Постановка проблеми	Описується проблема (задача), якій присвячене дослідження, важливість і актуальність її вирішення для певної галузі науки і техніки, зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями	1) У чому полягає проблема (задача) дослідження? 2) Для чого необхідно вирішити проблему (задачу), якій присвячене дослідження, викладене в даній статті?

Продовження таблиці 5.3

1	2	3
Аналіз останніх досліджень і публікацій	Наводиться аналіз робіт, в яких започатковано розв'язання даної проблеми (задачі) та на які спирається автор. Підрозділ обов'язково має містити посилання на роботи, наведені в списку використаних джерел.	1) Де, в яких роботах робилися спроби вирішити проблему (задачу), якій присвячене дослідження, викладене в цій статті?
Виділення недосліджених частин загальної проблеми	У результаті детального аналізу останніх досліджень і публікацій виділяються раніше невирішені частини проблеми (задачі), якій присвячена стаття	1) Що конкретно на сьогодні не досліджено або залишилось не вирішеним в проблемі (задачі), якій присвячена стаття?
Постановка завдання (Мета статті)	Формулюється мета й основні задачі, які передбачається вирішити в статті з чітким формулюванням корисності (ефекту) від досягнення мети і поставлених завдань статті.	1) Яка мета даної роботи? 2) Який передбачається досягти конкретний кінцевий результат в роботі? 3) Яка користь (для чого ?) від досягнення мети і вирішення поставлених завдань статті?
Виклад основного матеріалу (стисло)	Розділ має містити викладення основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів, детальним описанням послідовності вирішення поставлених в роботі задач, методів та засобів за допомогою яких досягнуто наукові результати. Допускається розподіл на підрозділи.	1) Які методи, методики, засоби використано в роботі? 2) Як і які найбільш цінні наукові результати отримано в роботі ?

Продовження таблиці 5.3

1	2	3
Висновки відповідно до статті	Висновки до статті повинні безпосередньо корелюватися з тим, що викладено в Постановці завдання (Мета статті). Чітко описуються основні, найбільш цінні наукові результати, отримані в роботі з позиції їх новизни, достовірності і практичного значення. У висновках необхідно наводити кількісні та якісні показники цінності отриманих результатів. Обов'язково необхідно відобразити рекомендації щодо подальшого практичного використання результатів в конкретній галузі науки і техніки та подальші перспективи досліджень.	1) Сформульовані у висновках наукові результати безпосередньо свідчать про досягнення мети і вирішення поставлених завдань статті? 2) Які основні наукові результати, отримані в роботі? 3) У чому полягає новизна та цінність наукових результатів, отриманих в статті? 4) Яке практичне застосування мають наведені в статті наукові результати для конкретної галузі науки і техніки? 5) Які подальші перспективи досліджень?

Список використаних джерел відповідно до порядку звернення по тексту мовою оригіналу, згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40). Джерела, що цитуються, повинні бути пронумеровані відповідно з порядком посилання на них у тексті. Посилання на джерела подаються у квадратних дужках, наприклад [10].

Самоцитовання не повинно перевищувати 15-20 %.

Нумерація списку використаних джерел здійснюється вручну.

Посилання на матеріали з інтернет-енциклопедії Вікіпедія не прийнятне для наукових статей, оскільки це джерело неперевірене і немає наукового підґрунтя.

References. Список літератури англійською мовою (повинен бути оформлений за міжнародним бібліографічним стандартом APA [31]).

Якщо наукова праця написана мовою, що використовує кириличний алфавіт, то її бібліографічний опис необхідно транслітерувати латинськими літерами. Після назви праці латинськими літерами зазначається переклад англійською мовою у квадратних дужках.

Для транслітерування літератури для References пропонуємо скористатися online-конвекторами (для української мови [32], для російської мови [33]).

Після основного тексту статті, списку використаних джерел та References наводиться структурована анотація (1800-2000 знаків з пробілами) та ключові слова, але іншою мовою, відмінними від мови статті, які оформлюються за вимогами (табл. 5.4).

Таблиця 5.4 – Вимоги до форматування структурованих анотацій

Якщо стаття українською мовою	Якщо стаття англійською мовою	Якщо стаття російською мовою	Вимоги до оформлення
УДК	UDC	УДК	12 пт, курсив, вирівнювання по лівому краю без абзацу
Ім'я та прізвище автора (ів) англійською мовою	Ім'я та прізвище автора (ів) українською мовою	Ім'я та прізвище автора (ів) російською мовою	12 пт, курсив, розміщення по центру, без абзацного відступу, курсив) (якщо авторів декілька, то імена та прізвища записуються в один рядок)
Назва статті англійською мовою	Назва статті українською мовою	Назва статті англійською мовою	12 пт, прописними напівжирними літерами, вирівнювання по центру без абзацу
Анотація структурована англійською мовою	Анотація структурована українською мовою	Анотація структурована англійською мовою	9 пт, курсив; вирівнювання по ширині, абзац – 0,63 см
Ключові слова англійською мовою Keywords	Ключові слова українською мовою	Ключові слова англійською мовою Keywords	9 пт, курсив, вирівнювання по ширині, абзац – 0,63 см. Кількість ключових слів – 5-10

Усі ілюстрації, схеми, програмні коди та таблиці мають бути розташовані безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

У кінці статті **обов'язково** подаються *відомості про автора (ів)* (українською та англійською мовами):

- прізвище, ім'я та по батькові (повністю) – кегель 8, напівжирний;
- науковий ступінь, вчене звання, посада автора (ів) – кегель 8;
- місце роботи автора (ів) та **адреса організації** – кегель 8;
- актуальні на момент подачі статті електронні адреси автора (ів) – кегель 8;
- ID (у системі наукової ідентифікації) у ORCID (при наявності SCOPUS).

Рисунки позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах статті. Якщо у статті є лише один рисунок, він не нумерується. Пояснювальні підписи, номер рисунка, його назву розміщують послідовно під ілюстрацією.

Розмір тексту таблиць – кегель 12. Усі таблиці повинні мати заголовки. Нумераційний заголовок таблиць (кегель 12) вирівнюють по правому краю таблиці, тематичний заголовок таблиці (по центру, кегель 12, курсив). Усі колонки таблиць повинні мати назву.

Якщо таблиця не вміщується на одній сторінці, всі її колонки нумерують, частину тексту, що не вміщується, переносять на наступну сторінку, а над перенесеною частиною таблиці справа надписують: «Закінчення табл. 1». Строку таблиці з нумерацією колонок розміщують одразу після заголовку та першою на перенесеній частині таблиці.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

Оформлення списку літератури

6.1 Мета роботи

Навчитися правильно оформляти список літератури.

6.2 Загальні теоретичні відомості

Наукові праці ґрунтуються на попередніх результатах, тому наукові статті й інші публікації обов'язково містять бібліографічні посилання.

Використання в роботі чужих ідей, даних, методів або відтворення тексту без посилання на їхніх авторів є плагіатом, одним з головних порушень наукової етики.

Бібліографічні відомості, що приводяться в публікації, дають можливість читачеві швидко визначити зв'язок роботи з попередніми дослідженнями, вони в багатьох випадках дозволяють скласти уявлення про наукові позиції автора.

Посилання проводиться тоді коли згадується добуток, або коли відтворюються чужий текст або відомості у вигляді цитати або перекладу.

Посилатися можна на публікації, архівний документ, законодавчі документи, стандарти, патенти, сторінки з вебсайтів.

Головна вимога при оформленні посилань і списку бібліографічних описів – ніякої творчості. Необхідно постійно звірятися з Держстандартами, довідниками, «Правилами для авторів».

Нумерація списку джерел літератури необхідно здійснюється вручну.

У багатьох збірниках треба наводити крім списку літератури також References. Список літератури англійською мовою (повинен бути оформлений за міжнародним бібліографічним стандартом APA [31].

Оформити перелік посилань згідно з Бюлетнем ВАК України, №5, 2009 [34]допоможе ресурс [35].

6.3 Оформлення списку літератури

Список літератури оформлюється згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 (приклад оформлення – Бюлетень ВАК України, № 5, 2009) (табл. 6.1) або ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40) (табл. 6.2). Приклад оформлення References наведено в таблиці 6.3.

Таблиця 6.1 – Бюлетень ВАК України, № 5, 2009

Характеристика джерела	Приклад оформлення
1	2
Книги: Один автор	<p>1. Василій Великий. Гомілії / Василій Великий; [пер. з давньогрец. Л. Звонська]. – Львів: Свічадо, 2006. – 307 с. – (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV-V ст.; № 14).</p> <p>2. Коренівський Д.Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д.Г. – К.: Ін-т математики, 2006. – 111 с. – (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України; т. 59).</p> <p>3. Матюх Н.Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. – К.: Асамблея діл. кіл: Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. – 311 с. – (Ювеліри України; т. 1).</p> <p>4. Шкляр В. Елементал: [роман] / Василь Шкляр. – Львів: Кальварія, 2005. – 196, [1] с. – (Першотвір).</p>
Два автори	<p>1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині: історія, спогади, арх док. / І. Матяш, Ю. Мушка.– К. : Києво-Могилян. акад., 2005. – 397, [1] с. – (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 1).</p> <p>2. Ромовська З.В. Сімейне законодавство України / З.В. Ромовська, Ю.В. Черняк. – К.: Прецедент. 2006. – 93 с. – (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; вип. 11).</p> <p>3. Суберляк О.В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. – Львів: Растр-7, 2007. – 375 с.</p>
Три автори	<p>1. Акофф Р.Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р.Л., Магидсон Д., Эддисон Г.Д.; пер. с англ. Ф.П. Тарасенко. – Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс, 2007. – XLIII, 265 с.</p>
Чотири автори	<p>1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В.В., Кисляченко М.Ф., Лобастов І.В., Нечипорук А.А.]. – К.: НДІ «Укראгропромпродуктивність», 2006. – 106 с. – (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи).</p> <p>2. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу: [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздев, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. – К.: Вища освіта, 2006. – 478, [1] с. – (ПТО: Професійнотехнічна освіта)</p>

Продовження таблиці 6.1

1	2
П'ять і більше авторів	<p>1. Психологія менеджмента / [Власов П.К., Липницький А.В., Луцихина И.М. и др.]; под ред. Г.С. Никифорова. – [3-е изд.]. – Х.: Гуманитар. центр, 2007. – 510 с.</p> <p>2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т.В. Бондар, О.Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. – К.: Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. – 115 с. – (Серія "Формування здорового способу життя молоді": у 14 кн., кн. 13).</p>
Без автора	<p>1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. – К.: Грані-Т, 2007. – 119 с. – (Грані світу).</p> <p>2. Воскресіння мертвих; українська барокова драма: антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. – К.: Грамота, 2007. – 638, [1] с.</p> <p>3. Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця ХІХ – початку ХХ століття: [антологія / упоряд.: Л. Таран, О. Лагутенко]. – К.: Грані-Т, 2007. – 190, [1] с.</p> <p>4. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб. наук. праць / наук. ред. Каліущенко В. та ін.]. – Чернівці: Рута, 2007. – 310 с.</p>
Багатотомний документ	<p>1. Історія Національної академії наук України, 1941-1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. – К.: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007 – . – (Джерела з історії науки в Україні). Ч. 2: Додатки – 2007. – 573, [1] с.</p> <p>2. Межгосударственные стандарты: каталог в 6 т. / [сост. Ковалева И.В., Рубцова Е.Ю.; ред. Иванов В. Л.]. – Львов: НТЦ "Леонорм-Стандарт", 2005 – . – (Серія "Нормативная база предприятия"). Т. 1. – 2005. – 277 с.</p> <p>3. Дарова А. Т. Неисповедимы пути Господни... : (Дочь врага народа) : трилогия / А. Дарова. – Одесса : Астропринт, 2006 – . – (Сочинения: в 8 кн. / А. Дарова; кн. 4).</p> <p>4. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : Особенная часть: в 6 т. / Н.П. Кучерявенко. – Х.: Право, 2002 – . – Т. 4: Косвенные налоги. – 2007. – 534 с.</p> <p>5. Реабілітовані історією. Житомирська область ; [у 7 т.]. – Житомир: Полісся, 2006 – . – (Науково-документальна серія книг "Реабілітовані Історією" : у 27 т. / голов. редкол.: Тронько Л.Т. (голова) [та ін.]). Кн. 1 / [обл. редкол.: Синявська І. М. (голова) та ін.]. – 2006. – 721, [2] с.</p> <p>6. Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. 4.1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова. – К.: НТУУ "КПІ", 2006. – 125 с.</p>
Словники	<p>1. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. – Х.: Хапимон, 2006. – 175, [1] с.</p> <p>2. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ, термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. – К. : Європ. ун-т, 2007. – 57 с.</p> <p>3. Українсько-німецький тематичний словник [уклад. Н. Яцко та ін.]. – К. : Карпенко, 2007. – 219 с. 4. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. – 2-ге вид., оновл. – К.: К.І.С., 2006. – 138 с.</p>

Продовження таблиці 6.1

1	2
Матеріали конференцій, з'їздів	<p>1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"], (Харків, 11-13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. – 167 с.</p> <p>2. Кібернетика в сучасних економічних процесах : зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. – К.: ІСОА, 2002. – 147 с.</p> <p>3. Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000 р. інформ. бюл. – К. : Асоц. укр. банків, 2000. – 117 с. – (Спецвип.: 10 років АУБ).</p> <p>4. Оцінка й обґрунтування продовження ресурсу елементів конструкцій : праці конф., 6-9 черв. 2000 р., Київ. Т. 2 / відп. Ред. В. Т. Трощенко. – К. : НАН України, Ін-т пробл. міцності, 2000. – С. 559-956, ХІІІ, [2] с. – (Ресурс 2000).</p> <p>5. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій: зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. – Дніпропетровськ: Навч. кн., 1999. – 215 с.</p> <p>6. Ризикопогія в економіці та підприємстві: зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27-23 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ податк. адмін. України [та ін.]. – К: КНЕУ: Акад. ДПС України, 2001. – 452 с.</p>
Препринти	<p>1. Шиляев Б. А. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. – Х.: ННЦ ХФТИ, 2006. – 19 с. – (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр "Харьк. физ.-техн. ин-т" ; ХФТИ 2006-4).</p> <p>2. Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М.І., Скорбун А.Д., Сплошной Б.М. – Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. – 7, [1] с. – (Препринт / НАН України, ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).</p>
Депоновані наукові праці	<p>1. Социологическое исследование малых групп населения / В. И. Иванов [и др.]; М-во образования Рос. Федерации, Финансовая академия. – М., 2002. – 110 с. – Деп. в ВИНТИ 13.06.02, № 145432.</p> <p>2. Разумовский В. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев. – М., 2002. – 210 с. – Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.</p>
Атласи	<p>1. Україна: екол.-геогр. атлас : присвяч. всесвіт, дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол.: С.С. Куруленко та ін.]; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України [та ін.]. – К. : Варта, 2006. – 217, [1] с.</p> <p>2. Анатомія пам'яті: атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах пам'яті : посіб. для студ. та лікарів / О.Л. Дроздов, Л.А. Дзяк, В.О. Козлов, В.Д. Маковецький. – 2-ге вид., розшир. та доповн. – Дніпропетровськ: Пороги, 2005. – 218 с.</p> <p>3. Куерда Х. Атлас ботаніки / Хосе Куерда; [пер. з ісп. В. Й. Шовкун]. – Х.: Ранок, 2005. – 96 с.</p>

Продовження таблиці 6.1

1	2
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2006. – 207 с. – (Бібліотека офіційних видань).</p> <p>2. Медична статистика статистика, зб. нормат. док, / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. – К.: МНІАЦ мед. статистики : Медінформ, 2006. – 459 с. – (Нормативні директивні правові документи).</p> <p>3. Експлуатація, порядок і терміни перевірки запобіжних пристроїв посудин, апаратів і трубопроводів теплових електростанцій : СОУ-Н ЕЕ 39.501:2007. – Офіц. вид. – К.: ГРІФРЕ: М-во палива та енергетики України, 2007. – VI, 74 с.– (Нормативний документ Мінпаливенерго України. Інструкція).</p>
Стандарти	<p>1. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000.2004. – [Чинний від 2006-01- 01]. – К.: Держспоживстандарт України, 2006. – IV, 231 с. – (Національний стандарт України).</p> <p>2. Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 – ДСТУ ISO 6107- 9:2004. – [Чинний від 2005-04-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – 181 с. – (Національні стандарти України).</p> <p>3. Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT) : ДСТУ EN 61010-2- 020:2005. – [Чинний від 2007-01-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – IV, 18 с. – (Національний стандарт України).</p>
Каталоги	<p>1. Межгосударственные стандарты: каталог: в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Павлюкова В. А. ; ред. Иванов В. Л.]. — Львов: НТЦ "Леонорм-стандарт", 2006 – . – (Серия "Нормативная база предприятия"). Т. 5. – 2007. – 264 с. Т. 6. – 2007. – 277 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : каталог-довідник / [авт.- упоряд. М. Зобків та ін.]. – Львів : Новий час, 2003. – 160 с.</p> <p>3. Університетська книга: осінь, 2003 : [каталог]. – [Суми : Унів. кн., 2003] – 11 с.</p> <p>4. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Горницкая И. П., Ткачук Л. П. – Донецк : Лебедь, 2005. – 228 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>1. Куц О.С. Бібліографічний покажчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році / О. Куц, О. Вацеба. – Львів : Укр. технології, 2007. – 74 с.</p> <p>2. Систематизований покажчик матеріалів з кримінального права, опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997-2005 роки / [уклад. Кириш Б.О., Потлань О.С]. – Львів : Львів, держ. ун-т внутр. справ, 2006. – 11с. – (Серія: Бібліографічні довідники ; вип. 2).</p>
Дисертації	<p>1. Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. ... доктора фіз.-мат. наук: 01.03.02 / Петров Петро Петрович. – К., 2005. – 276 с.</p>

Продовження таблиці 6.1

1	2
Автореферати дисертацій	<p>1. Новосад І. Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08 „Технологія машинобудування” / І.Я. Новосад. – Тернопіль, 2007. – 20, [1] с.</p> <p>2. Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 „Автоматиз. системи упр. та прогрес. інформ. технології” / Нгуен Ші Данг. – К., 2007. – 20 с.</p>
Авторські свідоцтва	<p>1. А. с. 1007970 СССР, МКИЗ В 25 J 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В.С. Ваулин, В.Г. Кемайкин (СССР). – № 3360585/25-08; заявл. 23.11.81; опубл. 30.03.83, Бюл. №12.</p>
Патенти	<p>1. Пат. 2187888 Российская Федерация, МПК Н 04 В 1/38, Н 04 J 13/00. Приемопередающее устройство / Чугаева В. И.; заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. – №2000131736/09; заявл. 18.12.00; опубл. 20.08.02, Бюл. №23 (II ч.).</p>
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	<p>1. Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж. Л. Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 6. – С. 15-18, 35-38.</p> <p>2. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горовий // Бібліотечний вісник. – 2006. – № 6. – С. 14-17.</p> <p>3. Валькман Ю. Р. Моделирование НЕ-факторов – основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю.Р. Валькман, В.С. Быков, А.Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформаційні технології. — 2007. – № 1. – С. 39-61.</p> <p>4. Ма Шуїн. Проблеми психологічної підготовки в системі фізкультурної освіти / Ма Шуїн // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 5. – С. 12-14.</p> <p>5. Регіональні особливості смертності населення України / Л. А. Чепелевська, Р. О. Моїсеєнко, Г. І. Баторшина [та ін.] // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2007. – № 1. – С. 25-29.</p> <p>6. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова; пер. з англ. Н.М. Середи // Банки та банківські системи. – 2007. – Т. 2, № 2. – С. 13-20.</p> <p>7. Зеров М. Поетична діяльність Куліша // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка : (нариси з новітнього укр. письменства) : статті / Микола Зеров. – Дрогобич, 2007. – С. 245-291.</p> <p>8. Третьяк В. В. Возможности использования баз знаний для проектирования технологии взрывной штамповки / В. В. Третьяк, С. А. Стадник, Н. В. Калайтан // Современное состояние использования импульсных источников энергии в промышленности : междунар. науч.-техн. конф., 3-5 окт. 2007 г. : тезисы докл. – Х., 2007. – С. 33.</p> <p>9. Чорний Д. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації / Д. М. Чорний // По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України : (кінець ХІХ - початок ХХ ст.) / Д. М. Чорний. – Х., 2007. – Розд. 3. – С. 137- 202.</p>

Продовження таблиці 6.1

1	2
Електронні ресурси	<p>1. Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний Ресурс]: навч. посіб. для студ. мед. вузів III-IV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чуєв. – 80 Min / 700 MB. – Одеса : Одес. мед. ун-т, 2003. – (Бібліотека студента-медика) – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000.– Назва з контейнера.</p> <p>2. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – К.: CD-вид-во "Інфодиск", 2004. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. – (Всеукр. перепис населення, 2001). – Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з титул. екрану.</p> <p>3. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003“) [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник. – 2003. – № 4. – С 43. – Режим доступу до журн.: http://www.nbu.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm.</p>

Примітки:

1. Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

2. Опис складається з елементів, які поділяються на обов'язкові та факультативні. У бібліографічному описі можуть бути тільки обов'язкові чи обов'язкові та факультативні елементи. Обов'язкові елементи містять бібліографічні відомості, які забезпечують ідентифікацію документа. Їх наводять у будь-якому описі. Проміжки між знаками та елементами опису є обов'язковими і використовуються для розрізнення знаків граматичної і приписаної пунктуації.

3. У списку опублікованих праць здобувача, який наводять в авторефераті, необхідно вказати прізвища та ініціали всіх його співавторів незалежно від виду публікації.

Таблиця 6.2 – Приклади оформлення списку літератури згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40) [4].

Х-ка джерела	Приклад оформлення
1	2
Книги	
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації: монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укragропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агроекол. ун-т. Житомир: Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Фауна України. В 40 т. Т. 36. Инфузории. Вып. 1. Суктории (<i>Ciliophora, Suctorea</i>) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 с.
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с. Брігхем Є. В. Основы фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
Частина видання	
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. <i>Кооперативні читання: 2013 рік</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4-6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87-91.

Продовження таблиці 6.2

1	2
Статті з продовжуваних та періодичних видань	<p>Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка</i>. 2013. Вип. 148. С. 31–34.</p> <p>Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. <i>Агросвіт</i>. 2016. № 6. С. 23–28.</p> <p>Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. <i>Вісник ЖНАЕУ</i>. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58.</p> <p>Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis</i>. 2017. Vol. 65, № 1. P. 259–271.</p>
Електронні ресурси	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11.2017).
Законодавчі документи	<p>Про стандартизацію : Закон України від 11 лютого 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).</p> <p>Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проєкт / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).</p>
Періодичні видання	<p>Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i>. 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).</p> <p>Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i>. 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017).</p> <p>Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p>
Сторінки з вебсайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).

Продовження таблиці 6.2

1	2
Інші документи	
Стандарти	<p>ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація).</p> <p>СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)</p>
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	<p>Конституція України : станом на 1 вересня 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.</p> <p>Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2164. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 9 листопада.</p> <p>Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i>. 2015. № 51. С. 21–42.</p> <p>Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. <i>Вища школа</i>. 2017. № 7. С. 106–107</p>
Патенти	Комбайн рослинозбиральний універсальний : пат. 77937 Україна : МПК А01D 41/02, А01D 41/04, А01D 45/02. № а 2011 09738 ; заявл. 05.08.2011 ; опубл. 11.03.2013, Бюл. № 5.
Авторські свідоцтва	А. с. 1417832 СССР, МКИ А 01 F 15/00. Стенка рулонного прес-подборщика / В. Б. Ковалев, В. Б. Мелегов. № 4185516 ; заявл. 22.01.87 ; опубл. 23.08.88, Бюл. № 31.
Дисертації, автореферати дисертацій	<p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с.</p> <p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011. 40 с.</p>
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).

Таблиця 6.3 – Приклади оформлення транслітерованого списку використаних джерел (правила бібліографічного опису для списку використаних джерел) [30]

	Схема	Приклади
1	2	3
Книга: 1-7 авторів	Прізвище1, Ініціали1, Прізвище2, Ініціали2, Прізвище3, Ініціали3, Прізвище4, Ініціали4, Прізвище5, Ініціали5, Прізвище6, Ініціали6, & Прізвище7, Ініціали7. (Рік). Назва книги: Підназва (номер видання). Місце видання: Видавництво	<u>Україномовне джерело:</u> Tymoshyk, M. V. (2004). <i>Vydavnycha sprava ta redahuvannia [Publishing and editing]</i> . Kyiv: In Yure [in Ukrainian]. <u>Англомовне джерело:</u> Hubbard, R. G., Koehn, M. F., Omstein, S. I., Audenrode, M. V., & Royer, J. (2010). <i>The mutual fund industry: Competition and investor welfare</i> . New York, NY: Columbia University Press.
Книга: 8 і більше авторів	Прізвище1, Ініціали1, Прізвище2, Ініціали2, Прізвище3, Ініціали3, Прізвище4, Ініціали4, Прізвище5, Ініціали5, Прізвище6, Ініціали6 ... Прізвище останнього автора, Ініціали. (Рік). Назва книги: Підназва (номер видання). Місце видання: Видавництво	<u>Україномовне джерело:</u> Moskalenko, V. F., Hulchii, O. P., Hruzieva, T. S., Lekhan, V. M., Pershahen, Y., Khernandes, R. ... Chuiko A. P. (2013). <i>Hromadske zdorovia [Public health]</i> (3rd ed.). Vinnytsia: Nova knyha [in Ukrainian]. <u>Англомовне джерело:</u> Zinn, H., Konopacki, M., Buhle, P., Watkins, J. E., Mills, S., Mullins, J. W. ... Komisar, R. (2008). <i>A people's history of American empire: A graphic adaptation</i> . New York, NY: Metropolitan Books.
Книга за редакцією	Прізвище редактора, Ініціали. (Ред.). (Рік). Назва книги: Підназва (номер видання). Місце видання: Видавництво.	<u>Україномовне джерело:</u> Ilchuk, V. P. (Ed.). (2017). <i>Finansove zabezpechennia rozvytku subiektiv pidpryyemnytstva realnoho sektoru ekonomiky [Financial support for the development of entrepreneurship in the real sector of the economy]</i> . Chernihiv: ChNTU [in Ukrainian]. <u>Англомовне джерело:</u> Ophir, A., Givoni, M., & Hanafi, S. (Eds.). (2009). <i>The power of inclusive exclusion</i> . New York, NY: Zone.
Книга: автор-організація	Назва організації. (Рік). Назва книги: Підназва (номер видання). (Номер звіту*). Місце видання: Видавництво. *якщо це доречно	<u>Україномовне джерело:</u> Instytut svitovoi ekonomiky ta mizhnarodnykh vidnosyn [Institute of World Economy and International Relations]. (2012). <i>Derzhava v ekonomitsi Yaponii [The state in the economy of Japan]</i> . Kyiv: Nauka [in Ukrainian]. <u>Англомовне джерело:</u> Peace Corps. (2006). <i>A life inspired</i> . Washington, DC: Author.
Книга без автора	Назва книги: Підназва. (Рік). (номер видання). Місце видання: Видавництво.	<u>Україномовне джерело:</u> <i>Ukrainskyi pravopys [Ukrainian spelling]</i> . (2015). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian]. <u>Англомовне джерело:</u> <i>Twenty-four hours a day</i> . (2010). Miami, FL: BN Publishing.

Продовження таблиці 6.3

1	2	3
Частина книги	<p>Прізвище автора глави, Ініціали. (Рік). Назва глави: Підназва. В Ініціали Прізвище редактора або укладача (відповідальність*), Назва книги: Підназва (номер видання). (сторінковий інтервал). Місце видання: Видавництво.</p> <p>*скорочено</p>	<p><u>Україномовне джерело:</u> Butkevych, O. V. (2013). Teoriia istorii mizhnarodnoho prava [Theory of history of international law]. In O. V. Butkevych, <i>Istoriia mizhnarodnoho prava – History of international law</i> (pp. 10-55). Kyiv: Lira-K [in Ukrainian]. Balashova, Ye. (2014). Stratehichni doslidzhennia [Strategic research]. In A. Sukhorukov (Red.), <i>Priorytety investytsiinoho zabezpechennia – Priorities of investment support</i> (2nd ed.). (pp. 5-9). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].</p> <p><u>Англомовне джерело:</u> Grosman, D. (2009). Writing in the dark. In T. Morrison (Ed.), <i>Burn this book</i> (pp. 22-32). New York, NY: HarperCollins Publishers. Farrell, S. E. (2009). Art. In D. Simmons (Ed.), <i>New critical essays on Kurt Vonnegut</i> (p. 91). New York, NY: Palgrave Macmillan.</p>
Багатотомні видання	<p>Прізвище автора багатотомної праці, Ініціали, & Прізвище редактора, Ініціали (Ред.). (Рік). Назва багатотомної праці: Підназва (номер видання). (Діапазон томів). Місце видання: Видавництво.</p>	<p><u>Україномовне джерело:</u> Dubnitskii, V. I., & Buleeva, I. P. (Eds.). (2011). <i>Ukraina i ee regiony na puti k innovatsionnomu obshchestvu [Ukraine and its regions on the way to an innovative society]</i> (Vols. 1-4). Donetsk: Yugo-Vostok [in Russian].</p> <p><u>Англомовне джерело:</u> Milton, J. (1847). <i>The prose works of John Milton</i> (Vol. 1-2). Philadelphia, PA: John W. Moore</p>
Багатотомні видання (окремий том)	<p>Прізвище автора тому, Ініціали. (Рік). Назва тому: Підназва. В Ініціали Прізвище редактора (Ред.), Назва багатотомної праці: Підназва (номер видання). (Номер тому, сторінковий інтервал). Місце видання: Видавництво.</p>	<p><u>Україномовне джерело:</u> Mochernyi, S. V. (2000). K (Kontsentratsiia kapitalu) — P (Portfelnyi analiz) [K (Concentration of Capital) – P (Portfolio Analysis)]. In S. V. Mochernyi (Ed.), <i>Ekonomichna entsyklopediia – Economic Encyclopedia</i> (Vol. 2, pp. 100-120). Kyiv: Akademiia [in Ukrainian].</p> <p><u>Англомовне джерело:</u> Niehuis, S. (2008). Dating. In J. T. Sears (Ed.), <i>The Greenwood encyclopedia of love</i> (Vol. 6, pp. 57-60). Westport, CT: Greenwood.</p>
Автореферат дисертації	<p>Прізвище, Ініціали. (Рік). Назва роботи: Підназва. (Тип роботи з вказівкою наукового ступеня автора). Університет, в якому захищено дисертацію, Місто.</p>	<p><u>Україномовне джерело:</u> Illiashenko, S. M. (2000). <i>Upravlinnia innovatsiinym rozvytkom subiektiv hospodarskoi diialnosti u nestabilnomu rynkovomu seredovyshchi [Management of innovative development of economic activities in an unstable market environment]</i>. (Doctor's thesis). Sumy State University, Sumy [in Ukrainian].</p> <p><u>Англомовне джерело:</u> Mylott, E. (2009). <i>To flatten her sphere to a circle, mount it and take to the road: The bicycle</i>. (Master's thesis). University at Albany, State University of New York, Albany.</p>
Закони, статути, накази	<p>Назва закону або статуту, або наказу. Номер закону § Номер розділу номер статті. (Рік затвердження).</p>	<p>Serve America Act. 42 U.S.C. § 12501et seq. (2009).</p> <p>Pro innovatsiinuu diialnist [On innovative activity]. № 40–IV (July 4, 2002).</p>

Продовження таблиці 6.3

1	2	3
Матеріали конференцій	Прізвище, Ініціали. (Рік). Назва виступу, Відомості про конференцію. Місце видання: Видавництво.	Україномовне джерело: Zahoruiko, I. O. (2016). <i>Makroekonomichni chynnyky bankivskoho marketynhu [Macroeconomic factors of banking marketing]</i> , I Vseukrainska naukovo-praktychna internet-konferentsiia z bankivskoi spravy [I All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference on Banking] (Cherkasy, September 16-17, 2016). Cherkasy ChDTU [in Ukrainian]. Англомовне джерело: Josang, A., Maseng, T., & Knapskog, S. J. (Eds.). (2009). <i>Identity and privacy in the Internet age</i> , 14th Nordic conference on secure IT systems, NordSec 2009. Heidelberg, Germany: Springer Berlin.
Стаття з журналу	Прізвище, Ініціали. (Рік). Назва статті: Підназва. Назва журналу, Номер журналу, Сторінковий інтервал.	Україномовне джерело: Iliashenko, S. M. (2012). Analiz rynkovykh mozhlyvostei i potencialu innovaciinoho rozvytku orhanizacii na bazi ekolohichnykh innovatsii [Analysis of market opportunities and organization potential of innovative development on basis of ecological innovation]. <i>Marketynh i menedzhment innovatsii – Marketing and Management of Innovations</i> , 3, 229–241 [in Ukrainian]. Англомовне джерело: Benjamin, A. C. (1960). The ethics of scholarship: A discussion of problems that arise in its application. <i>Journal of Higher Education</i> , 31(9), 471-480.
Стаття з газети	Прізвище, Ініціали. (Дата випуску). Назва статті: Підназва. Назва газети, сторінковий інтервал.	Україномовне джерело: Ishchenko, H. (2016, February 11). Velyka pryvatyzatsiia ahrosektoru ne za horamy? [Great privatization of the agricultural sector is not far off?]. <i>Uriadovyi kurier – Government Courier</i> , p. 5 [in Ukrainian]. Англомовне джерело: Itzkoff, D. (2010, March 31). A touch for funny bones and earlobes. <i>New York Times</i> , p. C1.
Електронний ресурс	БО документа*. Взято з http: або doi: * за прикладами. Наведеними вище (книги, журналу, газети і т. д., але без відомостей про місце видання і видавництво)	Iliashenko, S. M., & Shypulina, Yu. S. (2007). <i>Tovarna innovatsiina polityka [Product innovative policy]</i> . Sumy: Universytetska knyha. Retrieved from ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf. Ingwersen, P. (1992). <i>Information retrieval interaction</i> . Retrieved from http://www.db.dk/pi/iri. Itzkoff, D. (2010, March 31). A touch for funny bones and earlobes. <i>New York Times</i> , p. C1. Retrieved from www.nytimes.com. Hsueh, C. (2010). Weblog-based electronic portfolios. <i>Educational Technology Research</i> , 58(2), 11-27. doi:10.1007/s11423-008-9098-1.

Примітки:

1. Назви книг, журналів зазначаються без скорочень.
2. Назва міста англійською пишеться повністю.
3. Назви книги, статті, журналу, газети тощо повинні бути надані (крім транслітерації) у перекладі англ. мовою.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лудченко А.А. и др. Основы научных исследований: Учебн. пособ. для студ. вузов, К.: Знання, 2000. – 114с.
2. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник: 4-те видання. К.: Знання, 2004. – 304с.
3. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень: Навч. пос. для ВНЗ. – К.: ЦНЛ, 2004. – 212с.
4. ДСТУ 3008:2015 – «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання».
5. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 240 с.
6. Основи наукових досліджень: навч. посіб. для студентів спеціальності 6.03050901 «Облік і аудит» / Укладачі доцент, к.е.н. Дерій В.А., викладач Римар Г.А. – Тернопіль, 2012. – 127 с.
7. Універсальна десяткова класифікація (УДК) : у 2 кн. / [підгот.: М.Й. Ахвердова та ін.]; Кн. палата України. – К.: Кн. палата України. Кн. 1: Таблиці. – 2000. – 929 с. Кн. 2 : Алфавітно-предметний покажчик. – 2001. – 812 с.
8. Універсальна десяткова класифікація. Структура, правила ведення та індексування: (ГОСТ 7.90-2007): ДСТУ 6096:2009. – К.: Держспоживстандарт України, 2009. – 22 с. – (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
9. McIlwaine I. C. The Universal Decimal Classification : a guide to its use / McIlwaine I. C.; UDC Consortium. – The Hague : UDC Consortium, 2007. – 278 p.
10. Бубенчиков А.А. Основы научных исследований : учеб. пособие / А.А. Бубенчиков, А.Г. Люгаревич, А.О. Шепелев, Т.В. Бубенчикова,

В.Н. Горюнов, Д.С. Осипов, Е.В. Петрова; Минобрнауки России, ОмГТУ. – Омск : Изд-во ОмГТУ, 2019.

11. Шопа Я.І. Студентська наукова робота: навч. посібн. / Я.І. Шопа, О.І. Конопельник, Н.Є. Фтомин; за ред. П. М. Якібчука – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 184 с.

12. Головна. Державна наукова установа «Книжкова палата України імні Івана Федорова»: веб-сайт. URL:

http://www.ukrbook.net/UDC/UDC_1.html.

13. UDC Consortium: веб-сайт. URL: <http://www.udcc.org/countries.htm>.

14. UDC Users Worldwide : веб-сайт. URL:

http://www.udcc.org/index.php/site/page?view=users_worldwide#languages.

15. Universal Decimal Classification: веб-сайт. URL:

<http://www.udcsummary.info/php/index.php?lang=uk&pr=Y>.

16. Універсальна десяткова класифікація: веб-сайт. URL:

<http://www.terioshkola.org.ua/ua/library/udc.htm>.

17. Справочник по УДК: веб-сайт. URL: <https://teacode.com/online/udc/>.

18. Головна. Наукова бібліотека Національного університету «Чернігівська політехніка»: веб-сайт. URL: <http://library2.stu.cn.ua/>.

19. Пошукові системи наукової інформації. Наукова бібліотека Національного університету «Чернігівська політехніка»: веб-сайт. URL:

http://library2.stu.cn.ua/na_dopomogu_naukovcyu/poshukovi_sistemi_naukovo_i_informacii/.

20. Google Академія: веб-сайт. URL: <https://scholar.google.com/>.

21. BASE: веб-сайт. URL: <https://www.base-search.net/>.

22. OAIster: веб-сайт. URL: <https://oaister.worldcat.org/>.

23. FreeFullPDF: веб-сайт. URL: <http://www.freefullpdf.com/#gsc.tab=0>.

24. Microsoft Academic Search: веб-сайт. URL:

<https://academic.microsoft.com/home>.

25. RefSeek: веб-сайт. URL: <https://www.refseek.com/>.

26. Наукометричні бази даних. Наукова бібліотека Національного університету «Чернігівська політехніка»: веб-сайт. URL: http://library2.stu.cn.ua/na_dopomogu_naukovcyu/naukometrichni_bazi_danih/.
27. Search for peer-reviewed journal articles and book chapters (including open access content). Advanced search: веб-сайт. URL: <https://www.sciencedirect.com/>.
28. Publications. Publons: веб-сайт. URL: https://publons.com/publon/?order_by=date.
29. Інформаційний лист. Національного університету «Чернігівська політехніка»: веб-сайт. URL: <http://www.stu.cn.ua/staticpages/conference/>.
30. Технічні науки та технології. Національного університету «Чернігівська політехніка». веб-сайт. URL: <http://tst.stu.cn.ua/>.
31. Cite in APA Automatically with BibMe. APA Citation Examples: веб-сайт. URL: <http://www.bibme.org/citation-guide/apa>.
32. Транслітерація. Трансліт УКРЛІТ.ORG ПУБЛІЧНА СИСТЕМА ТРАНСЛІТЕРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО АЛФАВІТУ ЛАТИНИЦЕЮ: веб-сайт. URL: <http://ukrlit.org/transliteratsiia>.
33. Транслит, Русская литература: веб-сайт. URL: <http://translit.net/ru/zagranpassport/>.
34. Нові вимоги щодо оформлення списку літератури. Бюлетень ВАК України, №5, 2009: веб-сайт. URL: <http://slavdpu.dn.ua/fizmatzbirnyk/vak%E2%84%965-2009.pdf>.
35. Портал ВАК.in.ua: веб-сайт. URL: <https://vak.in.ua/>.

ЗМІСТ

	Стор
ВСТУП	3
1 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1. Визначення УДК	4
1.1 Мета роботи	4
1.2 Загальні теоретичні відомості	4
1.3 Визначення УДК	7
2 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2. Пошук літературних джерел	12
2.1 Мета роботи	12
2.2 Загальні теоретичні відомості	12
2.3 Пошук публікацій.....	13
3 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3. Пошук літературних джерел в міжнародних науко метричних базах даних	17
3.1 Мета роботи	17
3.2 Загальні теоретичні відомості	17
3.3 Пошук публікацій.....	19
4 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4. Тези конференції	21
4.1 Мета роботи	21
4.2 Загальні теоретичні відомості	21
4.3 Вимоги до написання тез.....	22
5 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5. Оформлення статей.....	24
5.1 Мета роботи	24
5.2 Загальні теоретичні відомості	24
5.3 Вимоги до написання статей.....	25
6 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6. Оформлення списку літератури.....	36
6.1 Мета роботи	36
6.2 Загальні теоретичні відомості	36
6.3 Оформлення списку літератури.....	37
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	49